

TEORII ȘI POLITICI MONETARE

Legea privind procedura falimentului băncilor

- rezumat -

Procedura falimentului se aplică acelei bănci devenite insolubilă, atunci când aceasta nu a onorat integral creanțele certe, lichide și exigibile, pe o perioadă de cel puțin 30 de zile, sau când valoarea obligațiilor băncii depășește valoarea activului său.

Falimentul este declarat de către un tribunal care se sesizează în urma unei cereri introduse de către banca debitoare, de către creditorii ai acesteia sau de către Banca Națională a României (BNR).

Procedura se declanșează, de regulă, după ce BNR constată că măsurile de supraveghere specială nu au putut conduce la evitarea insolabilității. Potrivit prezentei legi, tribunalul desemnează judecătorul sindic, experții autorizați să-l ajute și, cu acordul BNR, lichidatorul.

După parcurgerea tuturor etapelor legale, hotărârile tribunalului sunt definitive și executorii. Ele pot fi atacate cu recurs. Hotărârea tribunalului de începere a falimentului este comunicată Fondului de garantare a depozitelor din sistemul bancar, în vederea aplicării reglementărilor privind plata depozitelor garantate.

BNR va primi, de asemenea, o comunicare a hotărârii de începere a procedurii de faliment a băncii debitoare. Imediat sunt închise conturile băncii respective, deschise la BNR și se deschide un nou cont cu mențiunea “banca în faliment”.

Organele de conducere și cenzorii băncii falimentare pot răspunde civil sau penal, după caz, dacă au contribuit la falimentul acesteia.

Celelalte proceduri de derulare a operațiunilor de lichidare sunt prevăzute de Legea nr.64/1995, care se aplică și în cazul falimentului băncilor .

În prezent, în România funcționează 35 de societăți bancare autorizate, plus șapte sucursale ale unor bănci străine. Din totalul de 35 de bănci autorizate de BNR, 33 au fost cuprinse în sistemul BNR de evaluare și clasificare. Sunt exceptate Banca de Investiții și Dezvoltare, care a fost autorizată, dar nu și-a început încă activitatea, și Banca Agricolă, aflată în proces de privatizare.

TEORII ȘI POLITICI MONETARE

BNR este răspunzătoare pentru multe dintre falimentele bancare

Sirul de falimente bancare sau cel al scandalurilor legate de fonduri mutuale a spulberat încrederea românilor în instituțiile financiare. Acest fapt este resimțit de băncile care au supraviețuit, prin efortul mare pe care trebuie să-l facă pentru a convinge publicul de siguranța economiilor încredințate societăților bancare respective sau a investiției în titluri de participare. Dan Stelian Marin, vicepreședinte al Comisiei de buget-finanțe a Senatului României, specialist în domeniul financiar-bancar, a făcut o analiză a situației sistemului bancar românesc, a cauzelor care au dus la slăbirea acestuia și precizează, fără drept de apel, responsabilitatea Băncii Naționale a României.

Chiar dacă statisticile oficiale indică o creștere a economiilor populației în ultimii ani, realitatea este puțin diferită. Fenomenul de tezurizare în valută sau în aur s-a întărit în perioada crăhurilor, iar ritmul de creștere reală a economiilor s-a redus considerabil. Tendința este vizibilă chiar în structura depozitelor bancare constituite de persoane fizice, în care ponderea depozitelor în valută este în creștere, evident, în detrimentul depozitelor în lei. Un rol negativ în toată această istorie l-a avut BNR, care, prin politica ei, a condus la dezagregarea sistemului bancar.

Efecte nedorite : principalul obiectiv, anunțat oficial, al Băncii Naționale a României (BNR) este ca prin mecanisme specifice economiei nominale să stopeze inflația. Mai mult sau mai puțin corelate cu politica Ministerului Finanțelor, demersurile BNR au condus la efecte nedorite, care lasă impresia de multe ori că s-a dorit chiar acest lucru. Aducând în față motive legate de necesitatea “sterilizării” excesului de lichiditate din economie, BNR a purces la aspirarea banilor de pe piață, fapt ce a condus la obstructionarea activității bancare, consideră Dan Stelian Marin, vicepreședinte al Comisiei senatoriale de buget-finanțe. O parte importantă din lichidități a fost “absorbită” de pe piață în condițiile în care volumul arieratelor, pe scurt a datoriilor, depășea cu mult masa monetară, după cum reiese din chiar raportul BNR pe 1999. Practic, peste 80% dintre societățile comerciale sunt în încetare de plăți. Dan Stelian Marin afirmă că autoritatea bancară a reușit să atragă de la băncile comerciale resurse financiare ce depășesc sumele plasate de bănci în economia reală cu 10.000 de miliarde lei. Deci banii au fost scoși din economie și puși spre păstrare în trezorerie. Aspirarea banilor s-a produs prin două mecanisme aflate la îndemâna băncii centrale. Pe de o parte, a fost majorat succesiv nivelul rezervelor minime obligatorii ale băncilor

TEORII ȘI POLITICI MONETARE

comerciale până la 30% din resursele atrase de băncile comerciale de la populație și persoane juridice, iar, pe de altă parte, BNR a participat activ pe piața interbancară, cumpărând masiv bani.

Ce s-a urmărit de fapt? Această politică, la care s-a adăugat campania titlurilor de stat începută de Ministerul Finanțelor pentru a obține resursele necesare acoperirii golurilor de la buget, a condus la creșterea și menținerea la un nivel ridicat a dobânzilor. În primul rând, băncile erau obligate să-și blocheze aproape o treime din bani contra unei dobânzi derizorii, pe care o stabilește unilateral autoritatea bancară. Pentru a-și acoperi pierderile, societățile bancare au fost silit să majoreze dobânzile active, adică acele dobânzi percepute la credite. În al doilea rând, intervenția BNR pe piața interbancară a ridicat nivelul dobânzilor cu efecte vizibile în “prețul” creditelor. Una peste alta, politica BNR nu a fost deloc una care să favorizeze activitatea băncilor românești, a explicat vicepreședintele Comisiei buget-finanțe a Senatului. În schimb, tot mai multe firme intrau în faliment pentru că nu mai aveau acces la credite, iar băncile au trebuit să renunțe la menirea lor, aceea de a credita economia, orientându-se spre operațiuni speculative. Fie către piața interbancară, unde se întâlneau cu omniprezenta bancă centrală, fie către piața titlurilor de stat care întretineau, prin dobânzile oferite, cercul vicios. În aceste condiții se pune întrebarea firească: Ce urmărea de fapt BNR?

Dobânzi : băncile aflate în situații financiare precare făceau eforturi disperate pentru a obține bani, influențând astfel ratele dobânzilor. Criza de lichidități prin care treceau le-a făcut să se îndrepte, în condițiile refuzului BNR de a le credita, către băncile comerciale, de unde obțineau împrumuturi la o dobândă ce depășea posibilitățile de supraviețuire. Elocvent în acest sens este cazul BANCOREX, societate bancară care se împrumuta de pe piața interbancară cu dobânzi ce atinseseră un nivel mediu de 265%, potrivit aceluși raport al BNR pe 1999.

ARB cere limitarea accesului băncilor la rezerva minimă obligatorie : fondul de garantare a depozitelor din sistemul bancar, care este menit să asigure despăgubirea populației în cazul unui faliment bancar, a ajuns să se confrunte cu probleme dificile. Asociația Română a Băncilor (ARB) a propus recent Băncii Naționale a României (BNR), să limiteze accesul băncilor la rezervele minime obligatorii constituite la BNR în limita unui plafon care să acopere rezervele reprezentând depozitele populației. Radu Gratiian Ghetea, președintele ARB, afirmă că o astfel de măsură ar putea permite, în cazul în care o bancă dă faliment, ca Fondul de garantare al depozitelor din sistemul bancar să nu se mai afle într-o situație critică, determinată de lipsa de resurse.

TEORII ȘI POLITICI MONETARE

Mihai Bogza, viceguvernator BNR: “Sistemul trebuie curățat de băncile neperformante” Oficialul BNR pledează pentru o consolidare a sistemului bancar pe două dimensiuni - cantitativă și calitativă -, susținând ideea concentrării - fuziunea unor bănci în vederea întăririi poziției lor pe piață. Viceguvernatorul băncii centrale afirmă că sistemul bancar autohton se confruntă cu o criză de capital. Totalul activelor deținute de cele 40 de bănci și sucursale ale băncilor străine ce își desfășoară activitatea în România se cifrează la 10 miliarde de dolari, a arătat Mihai Bogza în cadrul Forumului Bancar Român organizat de publicația Piața Financiară. Fiecare dintre primele 100 de bănci din Europa dispune de active a căror valoare depășește cu mult totalul valorii activelor bancare din România.

“Reforma trebuie începută prin curățarea sistemului de bănci neperformante. În 1999 creditele neperformante reprezentau 253% față de capitalul bancar”, recunoaște viceguvernatorul BNR.

Dan Pazara, președinte AVAB: “Băncile de stat au fost secătuite de bani” De la înființare și până în prezent, Agenția de Valorificare a Activelor Bancare a preluat credite neperformante în valoare de 40.982,8 miliarde de lei, echivalentul a 2,49 miliarde de dolari. Portăreii trebuie să treacă pe la 3.557 de datornici. Dintre aceștia, 2.142 “provin” de la Banca Agricolă. AVAB mai are de luptat cu 957 datornici la defuncta BANCOREX și cu 458 de debitori la BCR. Până acum au fost abordați numai 800 de debitori. Din totalul creanțelor a fost identificat numai 22%. În aceste condiții, singurele metode prin care se pot acoperi golurile sunt esalonarea și vânzarea creanței. În primele zece luni ale anului 2000, AVAB a reușit să recupereze 85 de milioane de dolari.

Emanuel Odobescu, președinte Piraeus Bank: “Statul ar trebui să preia băncile falite” Sistemul actual este în criză, sunt de părere mai toți șefii de bănci din România. Subiect de dispută rămâne însă modalitatea prin care se poate ajunge la consolidarea acestuia. “Sistemul bancar autohton nu poate susține dezvoltarea și creșterea economiei naționale”, afirmă Emanuel Odobescu. Băncile rezidente se confruntă cu riscuri derivate din caracteristicile pieței: de pildă, sunt solicitate credite pe termen lung, dar majoritatea depozitelor sunt constituite pe termen scurt. Capitalul bancar reprezintă numai 1,1 miliarde de lei, în condițiile în care produsul intern brut a fost în 1999 de 32 de miliarde de dolari. Colaborarea băncilor cu piața de capital este subminată de viciile piețelor bursiere. Capitalizarea BVB se cifra anul trecut la numai 0,3 miliarde de dolari,

TEORII ȘI POLITICI MONETARE

iar capitalizarea pieței RASDAQ - 0,99 miliarde de dolari. Activele consolidate în UE reprezintă 250% din PIB. Asadar, capitalul bancar în România ar trebui să se situeze undeva în jurul cifrei de 80 de miliarde de dolari.

O problemă acută o constituie sirul de falimente bancare. Presedintele Piraeus Bank afirmă că, asemenea unor țări precum Ungaria, Turcia, Coreea sau Grecia, statul român ar trebui să preia băncile falimentare, să le pună pe picioare și să le vândă.

Nicolae Dănilă, presedintele BCR: “Colaborarea cu piata de capital este esentială”
“Consolidarea sistemului bancar nu se poate face decât printr-un management bancar performant și printr-o colaborare strânsă cu bursele de mărfuri și pietele bursiere”, consideră presedintele Băncii Comerciale Române. O politică prudentă și un portofoliu “adecvat” situației actuale pot feri o bancă românească de neplăceri.

Bogdan Baltasar, presedintele BRD: “Băncile rele nu trebuie salvate cu bani publici” Bogdan Baltasar consideră că nu este just ca hotiile să fie “răscumpărate” din bani publici. Preluarea de către stat a băncilor falite nu poate decât să dăuneze sistemului. “Pe piata bancară nu au ce căuta băncile nerentabile”, spune presedintele BRD. Bogdan Baltasar a arătat că băncile comerciale solide sunt silite să-și mărească contribuția la Fondul de Garantare pentru a fi plătite pagubele produse de băncile neperformante. Presedintele BRD a afirmat în acest sens că falimentele bancare au fost suportate mai ales de băncile comerciale.

Falimentele bancare, dosare cu autori cunoscuti, dar nepedepsiți

Falimentele din ultimii zece ani ale băncilor au fost, în cea mai mare parte, rezultatele fraudelor directorilor și presedintilor acestora. Multi dintre ei, după o perioadă scurtă de detenție, sunt astăzi în libertate. Costurile de “restructurare” a sistemului bancar au fost suportate din bugetul de stat, mai exact din banii contribuabililor. Legea, ca de obicei, este îngăduitoare cu cei mari și aspră cu cei mici.

Mai toți artizanii falimentelor bancare din perioada postdecembristă au reușit să-și facă un drum spre prosperitatea personală lăsând în urmă sute de mii de oameni cu economiile spulberate. Prima bancă care a dat faliment a fost Credit Bank. Fraudele au distrus atât institutia ca atare, cât și încrederea cetățenilor în sistemul bancar în general. Sumele depuse de oameni au fost

TEORII ȘI POLITICI MONETARE

recuperate după mulți ani de procese și tergiversări, din păcate fără ca cetățenii să primească banii la valoarea din momentul constituirii depozitelor.

Cât despre instituțiile creditoare ale celor două bănci, și astăzi sunt pe rolul instanțelor de judecată procese care par că nu se mai termină. Sever Muresan, principalul autor al fraudelor de la Dacia Felix, a fost arestat la sfârșitul lunii iunie 1999 în Ungaria, de unde a fost transferat într-o închisoare din Geneva. În prezent el este judecat în Elveția pentru afacerile derulate cu banii Băncii Dacia Felix, mai ales prin firma sa “Corynsa”, înființată în această țară. Justiția elvețiană l-a acuzat că a deturnat în profitul său 42 de milioane de dolari. Muresan este protagonist alături de Mircea Horia Hossu, fost vicepreședinte al BDF, și într-un proces derulat în România. În procesul deschis de Banca Dacia Felix, proces început la Cluj și strămutat la Suceava, Muresan și Hossu sunt judecați pentru prejudicierea băncii cu peste 300 de milioane de dolari. Cu toate că în luna februarie 2000 Ministerul Român de Justiție a demarat procedurile de extrădare, Sever Muresan continuă să se afle sub arest în cantonul elvețian Geneva. Muresan și Hossu au fost arestați de Parchetul General în 1996 și au fost puși în libertate după câteva luni.

Ițele continuă să fie încurcate și în cazul Credit Bank. Multitudinea de dosare deschise în cazul Marcel Ivan - Credit Bank au rămas nesolutionate. Credit Bank a fost prima bancă din România pe care BNR a susținut-o, intervenind în 1995, când președintele băncii, Marcel Ivan, a fost arestat. O dată cu retragerea sprijinului BNR, banca a început să decadă rapid, iar justiția și-a făcut de lucru cu interminabile procese între bancă și numeroșii săi debitori sau cu deja celebrul proces purtat cu BNR. Marcel Ivan a fost cercetat pentru gestiune frauduloasă și acuzat în mai multe dosare că a prejudiciat banca cu sume de ordinul milioane de dolari.

Cea mai răsunătoare “prăbusire” bancară din istoria postdecembristă a României este fără îndoială cel al BANCOREX. Banca Mileniului Trei nici măcar nu a mai apucat să treacă în anul 2000. Fosta Bancă Română de Comerț Exterior beneficia de un capital social care îi permitea să fie în topul celor mai mari bănci din România. Având numeroase sucursale în țară și în străinătate, BANCOREX avea un personal bine calificat în comerțul exterior și se bucura de încredere pe plan internațional. În perioada postdecembristă, banca a asigurat prin creditul extern de care beneficia marea majoritate a importurilor de petrol ale României, într-o perioadă când nu existau instituții de stat sau private capabile să facă acest lucru. Răzvan Temesan este considerat de către justiție principalul autor al colapsului BANCOREX. Din cele 13 dosare întocmite de Parchet, numai unul

TEORII ȘI POLITICI MONETARE

mai este pe rol la ora actuală. Dosare precum S.AN.CA.,BANCOREX-Temesan-Păunescu-Dinulescu-BANKCOOP, “Valeologia”, “Temesan-Agroholding” au fost închise prin retragerea acuzațiilor. Răzvan Temesan a fost arestat în 1997, dar pus în libertate la scurt timp de către Tribunalul București. O a doua reținere are loc în primăvara lui 1999, când a fost emis un mandat de arestare pentru 30 de zile, fiind acuzat că a aprobat abuziv un acreditiv de 5,5 milioane dolari pentru firma “Agroholding” din București. Bani erau destinați unui import de motorină din Franța. Dacă ar fi fost găsit vinovat, ar fi primit o condamnare la închisoare pe o perioadă de 5 până la 15 ani.

Banca de credit cooperatist - BANKCOOP a fost la rândul ei o “tintă” pentru cei care trebuiau să-i protejeze interesele. Având ca obiect principal de activitate susținerea sectorului cooperatist și a întreprinderilor mici și mijlocii, BANKCOOP a reprezentat o speranță pentru revitalizarea acestor domenii. Alexandru Dinulescu, principalul autor al “tunurilor” date la BANKCOOP, a reușit să fugă din țară în primăvara anului 1998, la ora actuală fiind dat în urmărire prin Interpol. Se presupune că și-a deschis o afacere bănoasă împreună cu fiul său în Statele Unite. De numele lui Dinulescu sunt legate dosare precum “Dragodan-Safi”, afacerea combinelor John Deere, în urma căreia BANKCOOP a fost prejudiciată cu 47 de milioane de mărci germane, afacerea blindatelor, soldată cu o fraudă de 2,8 miliarde de lei, și multe altele.

Neatinsă de mâinile celor puși pe căpățuială nu a scăpat nici Banca Columna. De altfel, crearea ei pare să fi fost menită unor operațiuni de spălare a banilor. Practic, banca a fost înființată de persoane care se ascundeau în spatele unei căsute postale din Elveția. Implicată în aparentă în procesul investitional din țara noastră, cu plasamente atractive și beneficiind de o reclamă agresivă, Banca Columna era doar un castel de nisip. A fost de ajuns un control al BNR pentru ca adevărul să iasă la iveală. Nici la această oră organele de anchetă și justiția nu au reușit să dea de capătul afacerii.

Conform datelor prezentate de BNR, în iunie 2000, din totalul activelor bancare din România, 93,92% sunt concentrate în bănci sigure. Dintre cele 33 de bănci clasificate de BNR, 20 au poziții financiare foarte bune și bune.